

Príloha č. 1

Informovaný súhlas účastníka výskumu

Vážená pani, Vážený pán,

v súlade so zásadami etickej realizácie výskumu Vás žiadam o súhlas s poskytnutím výskumného materiálu v rámci diplomovej práce, a to vo forme:

- A) Vyplneného dotazníku vo formáte word.
- B) Prostredníctvom nahratého video rozhovoru.

Názov diplomovej práce: Model integrovaného vyučovania a jeho potenciál pre rozvoj vzdelávania.

Autor diplomovej práce: Mgr. Tatiana Bیرهšová

Kontaktné údaje: tel: 734491373, email: t.biresova@gmail.com

Škola: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra pedagogiky

Vedúci diplomovej práce: Doc. PhDr. Hana Kasíková, CSc.

Abstrakt diplomovej práce:

Témou diplomovej práce je model integrovaného vyučovania a jeho potenciál pre rozvoj vzdelávania. Ak sa v súčasnosti na českých školách využíva model integrovaného vyučovania, deje sa tak primárne na prvom, prípadne na druhom stupni základnej školy. Vo svojej práci by som rada ukázala, že sa tento prístup k vzdelávaniu dá využiť, a má prínos aj na stredných školách (gymnáziách). Práca bude primárne zameraná na potenciál využitia integrovaného tematického vyučovania vo vzdelávacej oblasti „Človek a spoločnosť“.

Integrované vyučovanie chápem v zmysle spojenia (syntézy) učiva jednotlivých učebných predmetov alebo kognitívne blízkyh vzdelávacích oblastí do jedného celku s dôrazom na komplexnosť a globálnosť poznávania, kde sa uplatňuje množstvo medzi predmetových vzťahov. Cieľom práce je poskytnúť reflexiu metodológie a teoretických postupov nevyhnutných k praktickej aplikácii kurikula založeného na princípoch integrovaného vyučovania. Následne by som chcela ponúknuť akýsi „návod“ na ich aplikáciu v praxi. Na príkladoch zo zahraničia chcem poukázať na prax v zavádzaní tohoto spôsobu vyučovania.

.....
Dátum a podpis riešiteľa projektu

Vyplnením dotazníku beriem na vedomie a súhlasím, že mnou poskytnutú osobné údaje pre Mgr. Tatianu Bírešovou, za účelom zberu dát pre diplomovú prácu „ Model integrovaného vyučovania a jeho potenciál pre rozvoj vzdelávania“ sú spracovávané v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EU) 2016/679 zo dňa 27. 4. 2016 o ochrane fyzických osôb v súvislosti so spracovávaním osobných údajov a o voľnom pohybe týchto údajov a o zrušení smernice 95/46/ES a zákonom č. 110/2019, o spracovaní osobných údajov.

Prehlásenie:

Rozumiem tomu, že moja účasť vo výskume je dobrovoľná a že môžem rozhovor a spoluprácu kedykoľvek ukončiť.

Bol/, som oboznámený/á, že v prípade uskutočnenia výskumu prostredníctvom video rozhovoru bude táto nahrávka prepísaná a následne zmazaná.

Bol/a som oboznámený/á, s tým, akým spôsobom bude nakladané s mnou poskytnutým údajmi, a to v takom rozsahu, že zverejnený výsledok zaistí anonymitu.

Dotazník č. 1 – z pohledu rodiče

Název školy: Gymnázium Na Zatlance

Ročník: I. ročník ALT

1. Jak probíhalo vaše předchozí vzdělávání?

1. Základní škola s klasickým systémem vyučování (*víceleté gymnázium s klasickým systémem vyučování*)

2. Uveďte důvody (z pohledu rodiče), proč jste se rozhodli právě pro ALT, a ne pro klasickou střední školu?

Školu si vybrala dcera sama, a to na základě doporučení svého známého, ale o vzdělávání se doma často bavíme, takže měla poměrně přehled o vzdělávacích stylech i nabídce škol. Hlavním důvodem, podle mého názoru, pro ni bylo vyučování předmětů v souvislostech a vzájemném propojení, nikoliv jen prosté učení velkého množství izolovaných informací nazpaměť.

3. V čem je podle vás největší rozdíl mezi tradičním vyučováním a ALT třídou?

Jako zásadní rozdíl vidím důraz na celistvý rozvoj osobnosti, nejen na předávání znalostí, jak je běžné v tradičním vyučování. Jiný je rovněž způsob komunikace učitelů se žáky – učitelé respektují názory žáků.

4. Co nejvíc oceňujete na přístupu ALT programu?

Propojení předmětů do komplexních celků skrz zadaná témata a právě rozvoj osobnosti po všech možných stránkách, ale s respektem k individuálním odlišnostem

5. V čem naopak vidíte nedostatky programu ALT?

Je to velmi náročný program, který klade na žáky velké nároky, zvláště na jejich samostatnost, schopnost chápat věci v souvislostech a prioritizovat. Pro děti představuje velkou časovou zátěž, což může mít vliv na psychickou pohodu.

6. Je něco s čím nejste spokojeni/co byste změnili?

Ne, se školou i programem jsem velmi spokojený.

7. Z vašeho pohledu, je ALT program náročnější než třídy s klasickým vzděláváním?

Záleží, o jaký aspekt výuky jde (např. proti předchozí škole je tu méně memorování), obecně bych ale řekl, že ano.

8. Jak hodnotíte přístup učitelů?

Učitelé jsou inovativní, sami jsou otevření a ochotní se učit, respektují studenty, vyhledávají a berou vážně zpětnou vazbu.

9. Jak hodnotíte celkovou atmosféru ve třídě? (vztahy v rámci kolektivu, jestli se objevuje šikana)

Nejsem schopen zcela posoudit, ale vztahy ve třídě jsou podle mě dobré. Třída je složena z velmi pestré škály různých a často velmi výrazných osobností. Vzhledem k původu či schopnostem řady dětí je trochu (ale spíše nevědomě) elitářská.

10. Program ALT využívá mezipředmětové vyučování. Máte pocit, že se probírá všechno učivo stejně jako v klasické třídě? Bude podle vás vaše dítě dostatečně připraveno na VŠ?

Ano, nemyslím, že mezipředmětová výuka brání tomu, aby studenti získali znalosti potřebné pro další studium na VŠ. Spíše mu budou více rozumět a budou rovněž lépe schopni se samostatně učit.

11. Věnuje se podle vás v rámci vyučování dostatečná pozornost i osobnostní a sociální výchově (rozvoj klíčových kompetencí: schopnost k učení, příprava pro život a do zaměstnání apod.)

Ano, dokonce je to jeden z hlavních pilířů celého programu, podle mého názoru dokonce stejně důležitý (ne-li důležitější) jako samotné znalosti.

Dotazník č. 2

Název školy: Gymnázium Na Zatlance

Ročník: 1.

1. Jak probíhalo vaše předchozí vzdělávání?

- a. Základní škola s klasickým systémem vyučování
- b. Základní škola s alternativním přístupem k vyučování (Montessori, Dalton, waldorfská škola a jiné)

2. Uveďte důvody (z pohledu rodiče i žáka), proč jste se rozhodli právě pro ALT, a ne pro klasickou střední školu?

Klasickou střední školu jsem si prakticky vyzkoušela prvními čtyřmi roky studia na osmiletém klasickém gymnáziu. Možná právě proto jsem chtěla změnu, protože jsem zjistila, že klasické vzdělávání mi nedává tolik prostoru ani dovedností, které bych očekávala.

3. Jak probíhalo přijímací řízení do třídy s ALT programem?

Přijímací řízení se skládalo ze dvou částí - klasické přijímací testy (stejně pro všechny střední školy) a školní části. Ta sestávala z portfolio, které jsme měli sami vytvořit a které mělo být jakousi naší vizitkou, a následného pohovoru nad ním, kdy jsme sebe i portfolio představili.

4. Popište prosím, jak vypadá klasický den ve škole od začátku vyučování po jeho konec (délka vyučovacích hodin, rozvrh hodin, přestávky, zvonění, celková organizace výuky).

Vyučování začíná v 7:45. V rozvrhu dne velmi záleží na tom, jaký den je, neboť se od toho odvíjí organizace dne i předměty. Pokud je den zaměřený spíše na obecné předměty (např. pondělí - matematika, angličtina, tělocvik, němčina), pak jsou přesně dodržovány přestávky a předměty se střídají (většinou po dvou hodinách, s výjimkou němčiny). Pokud je však den řekněme oborový (např. středa - Společnost a kultura nebo čtvrtek - Přírodní vědy), je celý den zaměřený pouze na jeden předmět, respektive na směs předmětů (Společnost a kultura = humanitní vědy - dějepis, filosofie, demografie, sociologie, literatura apod.). V takovém případě délka i množství přestávek záleží na dohodě s vyučujícími (učitelé oborových předmětů učí v tandemu). Většinou máme méně delších přestávek nebo jsou časy přestávek posunuté, abychom nemuseli přerušovat rozpracované téma. Výuka je hodně zaměřená na spolupráci učitelů se žáky i spolupráci žáků mezi sebou. Učíme se pomocí videí, pracovních listů a společných diskuzí.

5. V čem se organizace výuky odlišuje od vaší předchozí školy?

Na našem gymnáziu v Nymburce probíhalo vyučování v té nejklassičtější podobě. Předměty se v drtivé většině střídaly po 45 minutách, až na některé osvícené výjimky se pracovalo s frontální výukou. Hodně se zkoušelo, přičemž kdo bude zkoušený nebylo nikdy dopředu stanoveno, často se psaly písemky (sem tam i přepadově). Na náš názor nezbýval čas, žádná diskuze neprobíhala, protože se muselo držet tempo, které bylo opravdu rychlé. Učiva bylo spoustu a bylo předpokládáno, že se učíme tzv. z hodiny na hodinu. Na naše školní výkony byl kladen velký důraz. Učitelé nám byli v podstatě velmi cizí. V ALTu je více jakési "rodinné prostředí", volnější výuka, větší tolerance a podpora a individuálnější přístup. Hodnocení probíhá pomocí písmen a slovně, na výkony tu není kladen takový důraz.

6. Využíváte při vyučování učebnice?

To záleží na předmětu, například v jazycích ano, ale celkově spíše ne. Učíme se z poznámek, které máme z hodin, pracujeme s pracovními listy a předtištěnými ukázkami.

7. Využívají se při výuce i tzv. aktivizační metody (projektové vyučování, exkurze, diskuse, debaty apod.). Popište prosím, v jakém rozsahu. Určitě ano, ostatně právě exkurze jsou jedním z pilířů našeho programu ALT.

Diskuse a debaty jsou běžnou součástí vyučování, většinou máme otázku na kterou ve skupinkách po 4 až 6 hledáme odpověď, nebo zkoumáme různou problematiku nejdříve v menších skupinkách a poté následuje sdílení našich nápadů ve třídě. Je od nás očekáváno, že budeme nad látkou přemýšlet a utvářet si vlastní názor na základě dostupných informací i diskusí se spolužáky.

8. V čem je podle vás největší rozdíl mezi tradičním vyučováním a ALT třídou?

Učitele náš názor zajímá. Informace se probírají mnohem více do hloubky, učitelům záleží na tom, abychom je pochopili.

9. Co nejvíc oceňujete na přístupu ALT programu?

Že respektuje každého žáka jako jedince a podporuje jeho silné stránky. Že je zde mnohem více svobody a zároveň se člověk učí i dovednosti praktické pro běžný život - například třídit informace, hodnotit jejich důležitost i autenticitu.

10. V čem naopak vidíte nedostatky programu ALT?

Přijde mi, že možná přicházíme o některé informace, na které zkrátka nezbyvá čas. Navíc je naše třída - a vlastně i škola - velká sociální bublina, což znamená, že žijeme v jakési iluzi. Já ze své pozice člověka z malého města s kamarády z polabských vesnic to můžu snadněji porovnat. Mnohdy si neuvědomujeme privilegovanost našeho studia a můžeme pak být nepříjemně překvapeni realitou, včetně reality jiných škol.

11. Je něco s čím nejste spokojeni/co byste změnili?

Momentálně mě nic nenapadá.

12. Z vašeho pohledu, je ALT program náročnější než třídy s klasickým vzděláváním?

Nakonec ano, protože učení musím věnovat mnohem více času (i proto, že mi cesta do školy zabere hodinu a kousek). Musím nad věcmi co probíráme přemýšlet, musím si dohledávat více zdrojů a zároveň si sama organizovat čas a určit si, co je mojí prioritou, čemu se chci věnovat více a čemu méně. Protože píšeme hodně esejů a podobných typů prací, je nutné mít témata dobře nastudovaná. Zkoušky probíhají většinou formou ústního zkoušení a do toho je potřeba investovat více energie než do klasické písemné práce.

13. Jak hodnotíte přístup učitelů?

Skvěle, máme s učiteli myslím výborný vztah. Vážím si toho, že nás berou vážně a podle toho s námi jednájí. My je respektujeme, ale zároveň v ně máme důvěru. Propast mezi katedrou a lavicemi mnohdy vůbec neexistuje, učitelé jsou spíše starší a zkušenější lektori.

14. Jak hodnotíte celkovou atmosféru ve třídě? (vztahy v rámci kolektivu, jestli se objevuje šikana)

Myslím, že ve třídě jsme relativně dobrý kolektiv. Jsme hodně zvyklí pracovat společně a učíme se navzájem se respektovat. Vyloženě šikana se u nás nevyskytuje. Ne každý se snáší s každým, ale to je v pořádku a ve třídě 31 lidí to ani nejde.

Dotazník č. 3

Uved'te prosím název školy, na které učíte: Československá akademie obchodní

Uved'te předměty, které vyučujete: Dějepis, Základy společenských věd, Dějiny kultury a umění, Teorie a dějiny propagace, Německý jazyk

Uved'te ročníky, které učíte: 2. roč, 3. roč, 4. roč.

1. Slyšel jste o tzv. tematickém integrovaném vyučování (IV)?

1. Ne (definice viz poznámka pod čarou)
2. *Pokud ano, kde jste se s tímto konceptem setkal? Byl jste někdy účastný tohoto druhu vyučování?*

O tomto způsobu výuky jsme mluvili v rámci studia všeobecně vzdělávacích předmětů na PdF UK, kde jsem si doplňovala pedagogické vzdělání. Také jsem byla inspirována kolegy z jiných škol a jejich projekty. Během své práce pedagoga jsem se snažila zavádět podobné koncepty do výuky. Hlavní zdroj inspirace byly povedené projekty učitelů prezentované buď na vzdělávacích seminářích nebo na internetu.

2. Vyučujete na vaší škole prostřednictvím IV? (vyberte možnost a popište detailněji)

- a. Ano, celý ŠVP je postaven na principech IV
- b. Ano, ojediněle, po dohodě s kolegy
- c. *Ano, vyučuji více předmětů a sám jsi vytvářím společný obsah*
- d. Ne, vůbec (proč?)

3. Máte na vaší škole možnost mezipředmětového vyučování (např. formou sloučení hodin)?

Občas ve vybraných předmětech po domluvě s kolegy a vedením školy ano.

4. Jsou vaši kolegové ochotni spolupodílet se (ojediněle) na tematické formě vyučování?

Kolegové z Komise společenských věd ano. Ostatní méně.

5. Umíte si představit blokové vyučování společenskovedních předmětů? Popište svůj názor – příčiny/překážky.

Ano. Za vhodných podmínek zprostředkovaných vedením školy v rámci projektových týdnů. Takovýto typ výuky má velmi efektivní edukační potenciál, ovšem je náročný na širší spolupráci pedagogů a ochotě vedení školy přizpůsobit chod školy (rozvrh hodin) požadavkům projektové výuky. Je to o prioritách a nastavení jednotlivých škol. Pro realizátory projektové výuky je klíčové prezentovat výhody a přínosy této formy vzdělávání a jeho pozitivní přínos pro školu (zvýšení efektivity vzdělávacího procesu, zvýšení prestiže školy, pozitivní PR a kladná odezva ze strany studentů, atd.).

6. Popište prosím vaši výukovou strategii. (ŠVP, jak je dělena hodina, jestli s kolegy z jiných společenskovedních předmětů konzultujete právě probírané učivo, metoda vyučování, hodnocení ve výuce...)

Obsah hodin se odvíjí od 45 minutové časové dotace s výjimkou odborných seminářů, kde je dotace dvojnásobná. Hodina je strukturovaná klasicky – opakovací část, představení tématu a brainstorming, výklad, pracovní část (práce s textem/obrazovým materiálem/videem/pracovními listy buď ve skupinách nebo jednotlivě v závislosti na zvolené metodě a požadovaném výstupu, diskuze, úvahy a závěrečné shrnutí. Osvědčilo se mi rozdělit výuku na kratší časové úseky a flexibilně reagovat na situaci ve třídě. V případě ztráty pozornosti je nutné mít v pohotovosti aktivizační aktivity a operativně je zařadit (zejména ve výuce jazyků se mi tato metoda někdy velmi hodí). Důležitější je z mého pohledu zaměřovat se na interakci a spolupráci mezi žáky v rámci řešení úkolů, než tlak na individuální výkon a tomu přizpůsobuji i formu aktivizačních aktivit.

7. Jak vypadá vaše příprava na hodinu (jaké výukové materiály používáte – učebnice, online zdroje, vlastní materiály)?

Na hodinu se připravuji minimálně stejnou dobu, která odpovídá dále vyučovací hodiny. Vytvořím si strukturu hodiny, provedu brainstorming obsahu učiva a vypíšu si klíčové body týkající se informací k tématu. Většinu obsahu zařazených aktivit včetně pomůcek (prezentace, pracovní listy, audiovizuální materiál, hry a soutěže, atd.) si vyrábím či vyhledávám sama, případně uzpůsobuji obsah svým potřebám a charakteru třídy. Učebnice používám v minimální míře (v dějepise máme doporučenou učebnici Dějepis pro gymnázia od autorů Jana a Jana Kuklíkových, v ZSV Odmaturuj ze

společenských věd, v němčine D.leicht, pro předmět Dějiny umění a kultury a Teorii a dějiny propagace vytvářím učební materiály sama na základě odborné literatury). Zdrojem inspirace a edukačních materiálů pro mě jsou kurzy pro pedagogy a semináře, kterých účastním několikrát ročně. Někdy využívám portály JSNS, Občankáři, Amnesty Internacional, MKC, Židovského muzea a Institutu Tereziánské iniciativy, Moderní-dějiny, aj. Pro výuku dějepisu jsou skvělá například i krátká videa z cyklu „Slavné dny“ na webu stream.cz

8. Podporuje vás vedení školy při snahách o aktivnější podobu učení (projektové vyučování, návštěvy muzeí, problémově orientovaná výuka, čtení a psaní ke kritickému myšlení atd.)?

Při včasné domluvě a souhlasu ostatních pedagogů, kterým akce zasáhne do výuky, ano. Většinu větších akcí plánujeme v přípravném týdnu na začátku školního roku a snažíme se je směřovat na období, kdy je z hlediska organizace školního roku třeba studenty zaměstnat jinde než v budově školy. Přednost u vedení mají projekty, které pomáhají zlepšovat image školy, jsou pozitivní pro naše PR a studenty jsou hodnoceny kladně.

9. Uskutečňuje se na vaší škole projektové vyučování? (vyberte možnost a popište detailněji – typ projektu, jeho délka, mezipředmětový přesah...)

- a. Ano uskutečňuje se v rámci celé školy napříč ročníky
- b. Uskutečňuje se napříč stejnými ročníky
- c. *Projektové vyučování uskutečňuji izolovaně, jenom se svými žáky*
- d. Uskutečňuje se jinak
- e. Na škole vůbec nevyužíváme projektové vyučování (popište důvody tohoto stavu)

10. Jakými způsoby rozvíjíte klíčové kompetence u žáků?

Zejména aktivizačními metodami a formami zážitkové pedagogiky, pakliže to podmínky dovolí. Snažím se, aby obsah aktivit byl co nejvíce zajímavý a podnětný, žáci byli co nejdéle aktivně zapojeni do průběhu výuky, interagovali, vnímali chybu jako součást edukačního procesu, která je posouvá dál a tím pádem se nebáli projevit. Každá ze mnou zvolených metod musí být jasně definovaná (obsahovat jasné zadání),

vysvětlení kritérií, podle kterých bude případně hodnocena, vysvětlení cíle a také závěrečnou reflexi. Žáci musí přesně vědět, co se od nich chce a očekává. Metody, které využívám se týkají řešení úloh například v rámci pracovních listů, rozborů a zamýšlení se nad obsahy textů či audiovizuálních materiálů, práce s historickými prameny (např. z webu holocaust.cz aj.). Je nutné postupovat systematicky od seznámení s učivem, vysvětlování pojmů, upevnění myšlenkových operací až k smysluplné aplikaci. Velmi efektivní je také metoda diskuzní, při které se žáci učí formulovat své myšlenky, argumentovat, kultivovaně reagovat na jiné názory a nalézt společné řešení problému či metoda situační, během které řeší žáci nějaký problém. Případně lze zařadit i modelové situace (simulaci nějakých událostí) a s tím dále pracovat.

11. Jakými způsoby je do procesu výučby zapojena osobnostní a sociální výchova?

Za sebe mohu říci, že osobnostní a sociální výchova je velmi důležitá součást vzdělávacího procesu, který se snažím ve společenskovedních předmětech rozvíjet. Snažím se u žáků rozvíjet sebereflexi (např. kladením dotazů), schopnost objektivního hodnocení, sdílení myšlenek, empatii, nahlížení na problém z více úhlů, vysvětlení motivace určitých požadavků a pravidel, jasně žákům vysvětlit co, proč a kdy je od nich vyžadováno a důsledky určitého typu reakce či chování. Tam, kde je to možné a školní řád to umožňuje, dovoluji žákům podílet se na tvorbě pravidel v rámci třídy případně obsahu vyučovacích hodin. Nabídnou jim více alternativ, umožním diskuzi a nechám je vybírat formou hlasování, nicméně nikdy to nemá širší kontext týkající se například chodu školy. Z tohoto důvodu je některých jedinců menší ochota se zapojovat – je jim to zkrátka jedno, protože z jejich pohledu se pro ně nic zásadního nezmění.

12. Jak podporujete autonomii žáka v procesu výučby?

Nevím, jestli chápu otázku správně, ale víceméně platí asi to, co jsem napsala výše. Možná bych ještě dodala, že se snažím vyhodnotit správnou formu motivace, podněcovat je, aby byli nezávislí, uměli si obhájit své názory, vysvětlit je a správně formulovat i před autoritou. Snažím se vystupovat spíše v roli partnera a průvodce než nezpochybnitelné autority. Vyžaduje to schopnost přiznat chybu či dílčí neznalost (žáci pak vidí, že i učitelé jsou jenom lidi a jsou pak otevřenější). Také se snažím žáky povzbuzovat a posílit v nich dojem, že nám jde o společný cíl, že to s nimi myslím

dobře a nejsem jejich protivník. Dále se myslím, že je důležité, aby žáci vnímali nastavený způsob hodnocení, který u nás máme (klasické známkování) nikoli jako trest, ale zpětnou vazbu a vnímali neustálou možnost růst, zlepšovat se. Žáci, kteří z různých důvodů získají několik špatných známek často rezignují, jsou demotivováni a nesnaží se, což není žádoucí. Zdůrazňuji, že známka sice odráží jejich momentální výkon, ale nic nevyovídá o nich samotných a nabízím perspektivu, jak s momentálním neúspěchem naložit a nabízím východiska (možnost opravy, doučení a přezkoušení atd.).

13. Z vašeho pohledu, jaké jsou klady/zápory klasického vyučování založeného na předmětovém dělení?

Forma předmětového dělení předmětů umožňuje lepší organizaci vzdělávání na školách, nevyžaduje u vyučujících znalost širšího kontextu (můj názor) a nahrazuje frontální formě výuky, která je sice mnohdy pohodlná, ale omezeně efektivní. Také u žáků brání schopnosti vidět širší kontext a určitý přesah.

14. Z vašeho pohledu jaké jsou klady/zápory integrovaného tematického vyučování?

ITV je náročnější z hlediska organizace a přípravy obsahu, ale rozvíjí klíčové kompetence žáků z mého pohledu daleko lépe. Ovšem vzhledem k aktuálním požadavkům kladeným na učitele v rámci vzdělávacího procesu (učení, odborná příprava, administrativa, atd.), organizace vzdělávání a chodu škol je problematické její širší zapojení. Střední stupeň vzdělávání je navíc vázán konkrétním výstupem, který představuje maturitní zkouška. Současná celková koncepce výuky je orientovaná na měřitelný výkon, je v něm spíše prvek soupeření a porovnávání než interakce a spolupráce při řešení úkolu. To jsou důvody, proč se domnívám, že v současném systému je zapojení ITV velmi limitované.

15. Chtěl byste si model IV vyzkoušet ve svém vyučování?

Ano za předpokladu širšího zapojení kolegů a vstřícných podmínek ze strany vedení školy. Myslím, že by mi daleko lépe umožnilo žáky nejen edukovat, ale i rozvíjet klíčové kompetence a připravovat je tak na reálný život.

Dotazník č. 4

Uved'te prosím název školy, na které učíte: ZŠ Vratislavova, Praha

Uved'te předměty, které vyučujete: Dějepis, Český jazyk, Výtvarná výchova (někdy)

Uved'te ročníky, které učíte: 6, 7, 8 a 9. ročník

1. Slyšel jste o tzv. tematickém integrovaném vyučování (IV)?

1. *Ne* (definice viz poznámka pod čarou)
2. Pokud ano, kde jste se s tímto konceptem setkal? Byl jste někdy účastný tohoto druhu vyučování?

O definici jako takové jsem neslyšel. Když jsem si je přečetl, tak jsem si vlastně uvědomil, že na základě těchto principů učím již dávno. Už na fakultě počas studií, nás vedli k tomu, informace propojovat a žákům předávat ucelený obraz.

Následně jsem se dostal do pracovní skupiny učitelů, kde se řešila Bílá kniha. Byl jsem na několika seminářích, kde nám také bylo doporučeno vyučování v kontextu. Odtamtud jsem odjížděl nabitý nápady. Na škole, na které jsem v té době působil (jiné škole než jsem aktuálně) jsem měl štěstí, že mi tam nikdo nic nezakazoval a tak jsem to mohl zkoušet. Někteří kolegové a kolegyně sa na mě dívali podezřívavě ale viděli, že mám výsledky. Já jsem v té době hodně učil žáky s poruchami pozornosti a učení, tam jich bylo 14 - 16 a toto integrované vyučování jim sedělo, protože jsme se přesně vyhýbali tomu co o ni nenáviděli, a to sezení v lavicích a jenom poslouchání výkladu učitele. A pak jsem to aplikoval i v běžných třídách a tam to taky fungovalo.

2. Vyučujete na vaší škole prostřednictvím IV? (vyberte možnost a popište detailněji)

- a. Ano, celý ŠVP je postaven na principech IV
- b. *Ano, ojediněle, po dohodě s kolegy*
- c. *Ano, vyučuji více předmětů a sám jsi vytvářím společný obsah*
- d. Ne, vůbec (proč?)

Nejdřív (ještě na bývalé škole) jsem tento způsob výuky aplikoval jenom v rámci svých hodin. Propojoval jsem si učivo češtiny a dějepisu, někdy jsem také využil výtvarnou

výchovu. Postupně se ale připojovali kolegové. Hledali jsem totiž cestu jak propojit žáky s problémy učení a chování a ukázalo se, že cestou byli právě projekty.

Na současné škole, kde tomuto způsobu vyučování pan ředitel fandí, a téměř nás nutí do této formy výuky/práce se nám dokonce s kolegyní podařilo propojit fyziku a dějepis - století páry, a vzali jsme to technicky, i občanku jsem do toho zapojily. Vzali jsme to skrz proměnu společnosti, techniky a historický vývoj. Udělali jsem z toho dvouhodinovku a měli jsme obrovský úspěch u dětí. Žákům ku příkladu docházelo, že rozvoj společnosti je opravdu závislí na technickém rozvoji. Tam byla pak obrovská přidaná hodnota.

My ŠVP pořád pracujem, a teď zrovna máme vizi, a snad to vyjde, že v 6.třídě propojíme dějepis, zeměpis a občanku (minimálně dějepis a občanku - kde se probírá vznik státu a témata na sebe navazují a doplňují se).

Ale tyto změny vyloženě u nás nemusí být ve vzdělávacím programu, protože tak je to už pojato v RVP - proto jsou ti velké celky. Například kolegyně koketuje s propojením přírodopisu a chemie do jednoho předmětu. Spíš je to o tom mít tu podporu. Jednak u kolegů - aby do toho někdo s vámi šel, a pak od vedení, aby vedení neházelo klacky pod nohy. Týka sa to hlavně i úpravy rozvrhu, aby celý ten sbor byl flexibilní (vzájemně si být schopeni prohodit hodiny). U nás ve škole právě i toto funguje.

3. Máte na vaší škole možnost mezipředmětového vyučování (např. formou sloučení hodin)?

Ano máme. Vedení a momentálně také kolegové jsou tomuto učení nakloněni.

Když jsem ale byl na jednom semináři, kde se přiznalo, že RVP v mnohých školách nefunguje, a že na mnohých školách nenastala žádná změna v učení, tak tam když paní z české školní inspekce slyšela co všechno děláme u nás, tak mi na rovinu řekla, že takových škol, je možná tak 10 - 15 ze 100. Takže jsme jako škola asi výjimka.

4. Jsou vaši kolegové ochotni spolupodílet se (ojediněle) na tematické formě vyučování?

Ano, i když ne samozřejmě všichni. Vyučovat mezipředmětovo si často vyžaduje velkou dávku času navíc. I to je jeden z důvodů, proč to někteří učitelé nedělají, nebo to dělají jenom sporadicky.

5. Umíte si představit blokové vyučování společenskovědních předmětů? Popište svůj názor – příčiny/překážky.

Ano umím.

6. Popište prosím vaši výukovou strategii. (ŠVP, jak je dělena hodina, jestli s kolegy z jiných společenskovedních předmětu konzultujete právě probírané učivo, metoda vyučování, hodnocení ve výuce...)

Liší se hodina od hodiny. Někdy je moje hodina úplně klasická, jindy se dohodnu s kolegou/kolegyní a hodiny spojíme a řešíme nějaké téma společně. Co se týče uspořádání ve třídě, záleží na povaze projektu. Používáme i klasické školské sezení, ale sedíme i dokola, nebo jako v kině. Děláme projekty i venku, máme k dispozici celý Vyšehrad - máme i dohodu se správcem.

7. Jak vypadá vaše příprava na hodinu (jaké výukové materiály používáte – učebnice, online zdroje, vlastní materiály)?

Učebnici používám zřídka, mnohé si připravuji sám.

8. Podporuje vás vedení školy při snahách o aktivnější podobu učení (projektové vyučování, návštěvy muzeí, problémově orientovaná výuka, čtení a psaní ke kritickému myšlení atd.)?

Ano.

9. Uskutečňuje se na vaší škole projektové vyučování? (vyberte možnost a popište detailněji – typ projektu, jeho délka, mezipředmětový přesah...)

- a. *Ano uskutečňuje se v rámci celé školy napříč ročníky*
- b. *Uskutečňuje se napříč stejnými ročníky*
- c. Projektové vyučování uskutečňuji izolovaně, jenom se svými žáky
- d. Uskutečňuje se jinak
- e. Na škole vůbec nevyužíváme projektové vyučování (popište důvody tohoto stavu)

Celoškolní projekty - 3 - 4 za celý rok, je to tak na dva dny a je to napříč prvním i druhým stupněm. Pak jsou projekty napříč ročníkem - to jsou tak dvě třídy, a to tak 2 - 3 měsíčně. Co se týče takové mezipředmětové výučby, to je těžko takto kvantifikovat. S některými kolegy a kolegyněmi máme dohodu, že si propojujeme navzájem úkoly pro žáky. V hodině například děti cíleně vyzvu aby se na danou věc zeptali paní učitelky na občanke, a já s tou informací pak dále pracuji na dějepise. Tak nevím zda už i tento krok brát jako formu ITV. Je snaha to

dělat co nejčastěji. Přesvědčili jsme se o tom, že to funguje. Mnohé takéto menší věci děláme intuitivně. Většina z nás v tom propojování, nevidí nic zvláštního, bereme to jako přirozenou věc.

10. Jakými způsoby rozvíjíte klíčové kompetence u žáků?

11. Jakými způsoby je do procesu výučby zapojena osobnostní a sociální výchova?

12. Jak podporujete autonomii žáka v procesu výučby?

Ad) 10, 11, 12

V rámci svých hodin se snažím učivo stála propojit také s rozvojem kompetencí žáků, snažím se aby bylo možné učivo vztáhnout také na život žáka. V hodinách využívám diskuse i debaty, aby žáci vyslovili svůj názor a zároveň se naučili jej argumentačně podložit.

13. Z vašeho pohledu, jaké jsou klady/zápory klasického vyučování založeného na předmětovém dělení?

14. Z vašeho pohledu jaké jsou klady/zápory integrovaného tematického vyučování?

Roky jsem propojoval literaturu a dějepis v rámci svých hodin. Když takovýmto způsobem pracují žáci už i od prvního stupně, tak potom i samotní žáci jsou schopni domýšlet souvislosti mezi jinými předměty, nedrží se výlučně v rámci myšlení daného předmětu, a hlavně se nebojí i vyslovit svůj názor/myšlenku, která se nepojí výlučně s danou látkou, ale zasahuje třeba i do jiné oblasti.

Tento způsob vyučování je časově náročný. Na druhou stranu, jakmile je člověk jednou rozjede tak to jde rychleji, a získá v tom praxi. Jinak když se jedná o velký projekt tak ta příprava je dlouhá. Sejde se 2 - 5 lidí, připraví se nástřel a to se pak pošle dál. Tento tým celý rok pracuje a dál případně přijímá další spolupracovníky. U kratších projektů - stačí tak týden dopředu. Co se týče drobností, ať ty si někdy připravíme, ale s některými kolegy si to už ani nemusíme připravovat.

U nás konkrétně ve škole někdy narážíme na prostorové problémy. Někdy bychom na projekty potřebovali ještě jednu - dvě další místnosti, ale ty bohužel nemáme. Někdy musíme dvě skupiny mít v jedné třídě. Pozitivní je, že máme máme docela dost asistentů.

Pokud na tento typ výuky třída není zvyklá, tak se to celé může rozbít. Žáci se naučí méně informací - jako znalostí. Připouštím, že neprobere asi toho tolik, jako když stojím před tabulí a diktují, ale je tam zase ta přidaná hodnota těch dovedností, je to blízký tí reálné situaci. je

jsem ale zástance toho, že můžeme žákům předat méně informací, ale spíš je učit o těch informacích přemýšlet, jak je použít. Ale samozřejmě nějaký základ tam být musí. Jako společnost musíme vědět co po dětech chceme aby věděli.

Co se týče tohoto druhu vyučování jako celku, aby mělo reálný dopad musí se odstranit problém nepropojenosti základního a středoškolského vzdělání. První a druhý stupeň základní školy se už začal propojovat, hlavně po poslední revizi RVP. Nepodařilo se propojit střední školy a gymnáziá se základní školou. Já si myslím, že aby to mělo nějaký doložitelný význam tak by v tom ti střední školy museli pokračovat. Ale co vím, snažím se být v kontaktu se svými bývalými žáky, tak jsou nešťastní z toho jak se tam učí. Je jenom pár středních škol, které aspoň trochu udržují mezipředmětové vztahy. Výsledek pro žáka je pak hrozně zkreslený střední školou.

Doplňující otázka po obdržení dotazníku:

Proč si myslíte, že na středních školách přetrvává předmětový přístup?

Základní škola si může dovolit být hravá, i já v 9.třídě si dovolím méně se hrát, protože tam máme přijímačky. Střední školy připravují na maturitu, co je regulérní argument pro to aby primárním cílem bylo předávání informací. Typ vyučování je propojen a navázán na podobu výsledních testů. Musí být zájem ze společnosti, aby i střední školy byli iné.

15. Chtěl byste si model ITV vyzkoušet ve svém vyučování?

Z mého pohledu ho praktikuji.

Dotazník č. 5

Uved'te prosím název školy, na které učíte:

Gymnázium Litoměřická, Praha

Uved'te předměty, které vyučujete:

Dějepis

Uved'te ročníky, které učíte:

sekunda, tercie + druhý, třetí a čtvrtý roč. SŠ (a ekvivalenty, sexta, septima, oktáva)

1. Slyšel jste o tzv. tematickém integrovaném vyučování (ITV)?

1. Ne (definice viz poznámka pod čarou)
2. *Pokud ano, kde jste se s tímto konceptem setkal? Byl jste někdy účastný tohoto druhu vyučování?*

S konceptem ITV jsem se obeznámil ještě v průběhu studia na VŠ, a pak z různých metodických seminářů. Tohoto druhu vyučování jsem se však nikdy osobně nezúčastnil, ani jsem ho sám v plné míře neaplikoval ve svých hodinách.

2. Vyučujete na vaší škole prostřednictvím ITV? (vyberte možnost a popište detailněji)

- a. Ano, celý ŠVP je postaven na principech ITV
- b. *Ano, ojediněle, po dohodě s kolegy*

V rámci školy využíváme tzv. tandemovou výuku dle šablon, které poskytuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Tandemové vyučování je finančně ohodnoceno s přídavkem, co je často z mého pohledu motivace kolegů/kolegyň pro uskutečňování tohoto druhu výuky.

- c. Ne, vůbec (proč?)

3. Máte na vaší škole možnost mezipředmětového vyučování (např. formou sloučení hodin)?

Ano, experimentálně v rámci tzv. šablon tandemového vyučování.

4. Jsou vaši kolegové ochotni spolupodílet se (ojediněle) na tematické formě vyučování?

Ano, někteří.

S kolegy ze stejné vzdělávací oblasti se informujeme co jsme se žáky probrali. Avšak to ako v látce postupujeme spolu nijako nekoordinujeme - jenom se informujeme o stavu, abychom se náhodou neopakovali, případně když se potkají návazné látky, můžeme to využít. Celkově musím říct, že pedagogický sbor je značně konzervativní.

5. Umíte si představit blokové vyučování společenských věd? Popište svůj názor – příčiny/překážky.

Umím, nicméně nesouhlasím – jako problém vidím ztrátu výlučnosti dějepisného vzdělávání. Ztotožňuji se s výsledky odborné diskuze mezi historiky a didaktiky na toto téma, které se odehrála 5-7 let zpátky, a které závěry formuloval Petr Čornej, a to byly obavy z rozplynutí se dějepisu na úkor občanské nauky/základů společenských věd, tj. na úkor aktuálních společenských tém. Obavy z toho, že by byl dějepis redukován jen na několik málo témat, které by souvisely s aktuálním děním ve společnosti. Zároveň mám pochybnost zda by se skrze integraci jednotlivých společenských věd neztratila významná složka dějepisného vzdělávání, a to historická gramotnost žáků.

Další zásadní rozpor je dle mého názoru vnitřně organizační – neexistence možnosti propojovat témata s ohledem na organizaci jednotlivých předmětů v rámci ŠVP. (alespoň je to zkušenost ze školy, kde působím).

Zároveň, kromě dějepisu vyučuji na i vlastní seminář, který je strukturován okruhově/tematicky ne chronologicky - např.: stát a právo atd. tady využívám mezipředmětové přesahy.

6. Popište prosím vaši výukovou strategii. (ŠVP, jak je dělena hodina, jestli s kolegy z jiných společenských věd konzultujete právě probírané učivo, metoda vyučování, hodnocení ve výuce...)

Obecně v zásadě asi konzervativní rozvržení – opakování, zkoušení, nová látka nebo práce s pramenem, zdrojem, vyvození nových poznatků, shrnutí...Jak zmíněno výše - ŠVP dle jednotlivých předmětů.

V rámci revize RVP a následně ŠVP, nedošlo k žádné mezioborové komunikaci a snaze o sloučení předmětů. V rámci školy pořád funguje jakási “stratifikace” pedagogů - kdo s kým spolupracuje, a kdo kam patří.

7. Jak vypadá vaše příprava na hodinu (jaké výukové materiály používáte – učebnice, online zdroje, vlastní materiály)?

Online zdroje, fotografie, texty – učebnice minimálně.

8. Podporuje vás vedení školy při snahách o aktivnější podobu učení (projektové vyučování, návštěvy muzeí, problémově orientovaná výuka, čtení a psaní ke kritickému myšlení atd.)?

Spíše ano –

9. Uskutečňuje se na vaší škole projektové vyučování? (vyberte možnost a popište detailněji – typ projektu, jeho délka, mezipředmětový přesah...)

a. Ano uskutečňuje se v rámci celé školy napříč ročníky

Jednou nebo dvakrát ročně uskutečňujeme tematické projekty v rámci tzv. projektových dnů, napříč ročníky v délce trvání 2 - 3 dnů. Většinou se jedná o projekty k aktuálním výročí - například sametová revoluce, ale také jsme měli projekty k tematice židovské menšiny, 60.let 20.století - život za socialismu a pod. Projektové dny fungují tak, že stále dvojice učitelů navrhne nějaký projekt. Žáci se pak hlásí na jednotlivé projekty, které je zaujaly.

Z mého pohledu však musím soudit, že takto stavěny projektové dny nejsou úplně vhodné. Každý projekt má splnit určité téma dle ŠVP, avšak tím, že se jedná o projekt napříč všemi ročníky, je často projekt stavěn spíš pro mladší. Z mého pohledu se teda téma neprobere dostatečně, a se staršími žáky, se k tomuto tématu pak musím vrátit a doplnit informace.

- b. Uskutečňuje se napříč stejnými ročníky
- c. Projektové vyučování uskutečňuji izolovaně, jenom se svými žáky
- d. Uskutečňuje se jinak
- e. Na škole vůbec nevyužíváme projektové vyučování (popište důvody tohoto stavu)

10. Jakými způsoby rozvíjíte klíčové kompetence u žáků?

Snažím se o pojmenování smyslu dějepisného vzdělávání.

11. Jakými způsoby je do výuky zapojena osobnostní a sociální výchova?

OSV - žák přijímá perspektivu historických aktérů, snaží se o její pochopení, empatický přístup, na uvedeném základě je nucen formulovat vlastní stanovisko k dějům v

minulosti a tím dochází i k rozvoji sebepoznání (viz. rozvoj historické gramotnosti, Seixasův model). Stejně platí i pro sociální výchovu - zde např. metoda diskuse, obhajoba stanoviska, respektování názoru v rámci komplexní multiperspektivní výuky.

12. Jak podporujete autonomii žáka v procesu výuky?

Viz. otázka 11. Je možné zastávat odlišnou názorovou pozici, nicméně je nutno ji v rámci diskuse obhájit (nerovná se relativizaci historické zkušenosti)

Príloha č. 2

Posudok č. 1

Beriem na vedomie a súhlasím, že mnou poskytnutú osobné údaje pre Mgr. Tatianu Bírešovou, za účelom posúdenia 4.kapitoly diplomovej práce „ Model integrovaného vyučovania a jeho potenciál pre rozvoj vzdelávania“ sú spracovávané v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EU) 2016/679 zo dňa 27. 4. 2016 o ochrane fyzických osôb v súvislosti so spracovávaním osobných údajov a o voľnom pohybe týchto údajov a o zrušení smernice 95/46/ES a zákonom č. 110/2019, o spracovaní osobných údajov.

V rámci posudku prosím uveďte svoju kvalifikáciu k posudzovaniu relevantnosti predkladaného návrhu integrovaného predmetu „Spoločenské dianie“ pre vzdelávaciu oblasť „Človek a spoločnosť“ v súlade s RVP G.

Posuzovateľ: PhDr, Jiří Neminář, Absolvent FF UK, obor historie a program učitelství pro SŠ tamtéž. Od roku 2015 působí jako muzejní pedagog a od roku 2019 zároveň určí vlastivědu na základní škole. Posuzovateľ má dlhodobé zkušenosti s přípravou edukačních programů, které se nevěžou pouze k muzeu a krátkodobým výstavám, ale věnuje se i zpracování univerzálních a terénních programů, které nejsou na muzejní výstavě závislé. Společně s Radimem Lokočem připravil několik vzdělávacích komiksů a v roce 2019 připravil vlastivědný kufřík, který obdržela každá základní škola v regionu působíště posuzovatele. V současnosti připravuje internetovou učebnici regionálního dějepisu a vlastivědy.

Posudek

Přes počáteční skepsi oceňuji záměr koncentrovat učivo do prvních tří ročníků. Uvedené důvody jsou velmi rozumné a opatření bude ku prospěchu věci. Rozumné je rovněž členění výuky na dvouhodinové bloky. Na základě osobní zkušenosti považuji devadesátiminutový blok za velmi vhodnou formu vyučování, která je rozhodně efektivnější než klasická vyučovací hodina.

Navrhovaný předmět Společenské dění je učebnicovou ukázkou mezioborového propojení předmětů. Látka je vztahována k současnosti a má na zřeteli výchovu studentů k zodpovědnému občanství. Každá z připravených modelových hodin problematizuje nějaké zásadní společenské téma. Poukazuje na kořeny problému v minulosti a hledá souvztažnosti s aktuálním děním. Studenti například porovnávají ústavu ČSR a současnou ústavu. Hledají,

co mají obě konstituce společné, v čem se liší a jak nazírají na dělení státní moci. V další hodině se žáci zaměřují na multietnický a multinacionální charakter první československé republiky. Kromě toho, že se dozvědí spoustu pro klasický dějepis neznámých skutečností, tak rozvíjejí společenské kompetence, jako je např. schopnost empatie. Pro prezentaci problému se používají takové prameny, které umožňují nazírat problematiku zvenčí a nejsou tak zatíženy vlastními autostereotypy a prekoncepty. Pro posouzení komplikované situace analyzuje každá skupina dobový tisk konkrétní národnostní menšiny a společně pak třída sumarizuje své poznatky. Spatřují velký přínos, že studenti budou konfrontováni s jinými pohledy na věc, než je majoritní pohled centra.

Velmi povedená hodina je „Jak se u nás němčilo“, která rozvíjí problematiku národnosti a menšin. Studenti zde rozvíjejí své analytické dovednosti při práci s textem a odhalují jemné nuance identity jedné židovské rodiny. Jako navazující aktivita bylo zvoleno „retroaktivní“ sčítání lidu, kdy studenti zkusí za danou rodinu vyplnit sčítací arch. Jsou nuceni vžít se do situace a pokusit se ji maximálně pochopit. Zároveň mají možnost porovnat statistické náležitosti tehdejší a současné doby.

Další hodiny se věnují hospodářské krizi. Je sympatické, že se zde neopakují použité metody, ale naopak jsou nacházena nová a originální řešení prezentace problematiky. Výuka je opět vedena badatelsky se zřetelem na samostatnou, popřípadě kolektivní práci studentů. Žáci zde mimo jiné analyzují také fotografie. A právě v tomto momentu se objevuje přesah do současnosti, neboť mezi snímky jsou zařazeny také záběry z nedávné doby.

Některé hodiny cílí na rozkrývání závažných fenoménů, jako je totalitarismus a demokracie. Jako materiál, na kterém se dá téma „rozehrát“, je opět použita meziválečná politická scéna. Studenti zjišťují, čím se dané režimy vyznačují, jak pracují s propagandou, jak zacházejí s menšinami nebo jakou roli zaujímá v dané rétorice národ.

Velmi závažným tématem je migrace, která je problematizována na příkladu opouštění pohraničí v roce 1938. Studenti hledají příčiny migrace a analyzují nazírání na uprchlíky v dobovém tisku. Postupně se posunou k představám a stereotypům o migrantech obecně. Během aktivit se studenti pokoušejí vcítit do situace lidí zobrazených na fotografiích, pokládají si otázky, proč a kam prchají a jak jsou mezi obyvatelstvem přijímáni. V návazných aktivitách mají studenti připravit informační brožuru, což celé téma opět velmi vhodně aktualizuje. Příprava brožury zároveň pomáhá rozvíjet řadu digitálních a estetických kompetencí.

Poslední hodina je věnována masmédiím. Žáci se seznamují s prostředky, metodami a strategiemi šíření informací. Svou badatelskou cestu začínají u analýzy dobové propagandy.

Nakonec se posunou k uvědomění si geneze fenoménu, srovnávají některé postupy, ale také účinnost jednotlivých médií. Hodina opět velmi vhodně propojuje náplň dějepisu, občanské a mediální výchovy.

Celkově je metodika velmi pečlivě a nápaditě zpracovaná. Tematicky je vhodně napasovaná na meziválečné období, což umožňuje nepřerušenu výuku při respektování chronologie událostí. Autorce se přitom daří prezentovat závažná společenská témata jako je nacionalismus, migrace, propaganda, totalitarismus či demokracie. Zvolené formy a metody jsou nápadité. Namíchaný jsou tak, aby se jdouce po sobě neopakovaly. Vysoce oceňuji výběr pramenů pro analýzu. Hledání rozhodně nebylo snadné. Autorka zde prokázala brilantní orientaci v historické problematice a nejrůznějších databázích.

Koncepce nabourává tradiční etnocentrické pojetí dějin, což velmi oceňuji. Myslím, že je nejvyšší čas, aby se dějepis od tohoto zastaralého a manipulativního přístupu oprostil. Zároveň je velmi sympatické, že se jedná o předpřipravené hodiny, které vyžadují po učitelích minimum přípravy. Je to cesta, jak motivovat i méně aktivní a méně nápadité učitele, aby učili zábavně, efektivně a smysluplně.

Posudok č. 2

Beriem na vedomie a súhlasím, že mnou poskytnutú osobné údaje pre Mgr. Tatianu Bířešovou, za účelom posúdenia 4.kapitoly diplomovej práce „ Model integrovaného vyučovania a jeho potenciál pre rozvoj vzdelávania“ sú spracovávané v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EU) 2016/679 zo dňa 27. 4. 2016 o ochrane fyzických osôb v súvislosti so spracovávaním osobných údajov a o voľnom pohybe týchto údajov a o zrušení smernice 95/46/ES a zákonom č. 110/2019, o spracovaní osobných údajov.

V rámci posudku prosím uveďte svoju kvalifikáciu k posudzovaniu relevantnosti predkladaného návrhu integrovaného predmetu „Spoločenské dianie“ pre vzdelávaciu oblasť „Človek a spoločnosť“ v súlade s RVP G.

Posudzovateľ: PhDr. Jan Bárta, Učiteľ dejepisu, Garant predmetu dejepis, gymnázium Litoměřická Praha 9

Propojení všeobecně vzdělávacích předmětů do vyšších, náplní spřízněných celků pokládám za otázku natolik komplexní a mnohvrstevnatou, že nepovažuji za příhodné se k ní na omezeném prostoru vyjadřovat – tím spíše, že není na tomto místě ani mým úkolem. Jediné k uvedené části předkládané diplomové práce, kterou jsem měl možnost číst, tak k hodinové dotaci u definovaného integrovaného tématu „Společenské dění“ navrhoval bych její posílení – to je přirozeně nikoliv snadno průchozí a v praxi konkrétní školy realizovatelné. Nicméně pokud budu vycházet z konkrétní zkušenosti, tak naši společenskovední sekci se pro předmět dějepis v rámci revize ŠVP podařilo dosáhnout stavu 2-2-3-0 (plus 3. a zejména 4. ročníky volitelné semináře), přičemž obsah učiva ve třetím ročníku/septimě cílí na moderní a soudobé dějiny. Prosadit uvedenou změnu, zejména na úrovni redukce obsahů učiva straších dějin i redukce obsahů jako takových, a posílení kompetenčního zacílení i hodinové dotace, se podařilo mj. rovněž na základě dokumentu „Doporučení MŠMT ČR k podpoře výuky moderních dějin“ z roku 2013 (aktualizovaného 2016).¹ O přetíženosti obsahem a nezbytnosti redukce hovoří rovněž strategický dokument MŠMT Vize 2030+).² Platí tedy, že rovněž MŠMT ČR doporučuje cílit obsahově k soudobým dějinám alespoň polovinou celkového obsahu, hlavně s ohledem k významu a soudobému smyslu výuky 20. století, co dává školám i samotným učitelům jistý prostor. Zároveň ve výše uvedeném „Doporučení“ odkazuje na

¹ <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/doporuceni-msmt-k-vyuce-dejin-20-stoleti-1>

² <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>

kanonickou didaktickou příručku R. Stradlinga³, zohledňuje multiperspektivní výuku, mediální vzdělávání, budování historické gramotnosti, přiznává možnost jistého odklonu od ryze „událostního“ dějepisného vzdělávání. Uvádím to rovněž proto, že nástiny jednotlivých hodin představené v diplomové práci T. Birešové jdou stejným směrem.

Z uvedeného v práci se ztotožňuji rovněž s navrhovaným řazením výukových jednotek za sebou do 90minutových bloků. Realizuji tak a mám dlouhodobě stanovený obdobný organizační požadavek v rámci výuky dějepisných seminářů. Dané časové vymezení rozšiřuje výrazně možnosti volby didaktických metod; umožňuje např. zacházet efektivněji s audiovizuálními zdroji, řadit více sekvencí ukázek; téma se netříští; zůstává dostatek prostoru pro diskusi, sumarizaci apod.

K samotným návrhům jednotlivých hodin:

U první hodiny k **ústavám** nejsem si jistý formulací jednoho z cílů: „vysvětlit“ okolnosti vzniku ústavy v roce 1920“. Ten je z hlediska tématu zcela legitimní a s kontextem se žáci seznamují – jen na uvedeném místě může působit problematicky, protože dílčí úkoly se vztahují k obsahům obou ústavních textů a jejich komparaci. Druhým částečně nesrozumitelným momentem je pro mě, že skupinová práce nad ústavou je uvedena časově tak, že trvá hodinu – jde tedy o 45 min? Předpokládám správně, že ve druhé hodině bude rozvedeno, společně s žáky shrnuto?

Národnostní menšiny – téma uchopeno velmi produktivně, jednotlivé texty jsou vhodně voleny. Z hlediska multiperspektivního přístupu k minulosti, rolí jednotlivých aktérů, odlišností národních narativů např. ve vztahu ke konfliktním a problematickým tématům, odpovídá koncept hodiny kompetenčnímu rozvíjení historické gramotnosti.

Podobně to platí rovněž pro hodinu **Vícero identit**. Dobře volené je zadání, práce s grafem je funkční, silná je závěrečná otázka.

Téma hospodářská krize naplňuje cíle, klíčové zadání – žák si je na jejím základě vědom vztahu hospodářské krize s krizí demokracie a jejími důsledky v historické perspektivě Evropy 30. let. Didaktickou poznámku bych směřoval jen k tabulce, resp. úkolům k práci s fotografií – práce s tímto pramenem, stejně jako např. audiovizuální ukázkou, měla by vycházet od nejjednodušších úkolů k těm nejvíce obtížným a abstraktním. Otázka, „co je na

³ STRADLING, Robert: *Jak učít evropské dějiny 20. století*, MŠMT, Praha 2003. Volně dostupný online překlad zde: http://www.msmt.cz/file/36206_1_1/

fotografii“, by měla být v pořadí jako ta první, teprve posléze navazují úkoly interpretační. Má to rovněž význam motivační – vlastně ryzí „obrazová sémantika“ umožňuje aktivizovat všechny žáky – včetně slabých nebo nemotivovaných – uvést prostý obsah obrazového sdělení nečiní naprosté většině problémy.

Druhá republika – dle mého výborná je aplikace klíčových pojmů na dobovou publicistiku. Skvěle je uplatněn předchozí sumarizační a pro žáky třetího ročníku gymnázia v zásadě triviální úkol.

Život na útěku – produktivní otázky k fotografii – předpokládá se znalost kontextu (konkrétně žáci jsou obeznámeni s výukovými kapitolami Německo po roce 1933, ČSR po roce 1938, ...). V rámci koncepce diplomantky, předmětu „Společenské dění“ jsou plodné aktualizace s fotografiemi současnými a vyjádřené otázkami „Čo majú fotografie spoločné a čo odlišné?“, „Čo mohlo byť dôvodom, že museli opustiť svoj domov?“, „Je možné na základe analýzy fotografie, obecné určiť v akej situácii sa ľudia nachádzajú?“ a dále otázkami z finální diskuse. K textu z přítomnosti z roku 1937, tak nikoliv výtkou, ale jen na úrovni podnětu: Není od věci uvedené téma rozšiřovat krátkými ukázkami textů z druhorepublikové žurnalistiky (např. i samotné Přítomnosti) – z přístupu k uprchlíkům ve smyslu běženců „našich“ nebo „cizích“ odkrývají žákům plasticky razantní hodnotový obrat někdejší „autoritativní demokracie“.

Tvorbu **manuálu pro uprchlíka** vnímám jako funkční. V případě hodiny k **propagandě** považuji za velmi silnou otázku navazující na úvodní taxonomii jednotlivých médií: „Sú jednotlivé média demokratické (tj. dostupné všetkým ľuďom)?“. Osobně soudím, že by jí vzhledem k její šíři slušelo i poslední pořadí. Dobře formulované jsou otázky k propagandistickým snímkům, včetně na úrovni praxe nemálo žádoucí podotázky „Zdôvodnite svoj názor“.

Stručně souhrnem, hodiny považuji za bezproblémově realizovatelné. A to, co se týká časového rozvržení (v tom má ostatně přesné plánování a rozvržení úkolů a do pevně limitovaných časových úseků vždy své limity odvislé od nepřeborného množství proměnných a aktuálních situací); metody (stěžejní je práce s prameny) jsou adekvátně a dobře volené; cíle hodin jsou v souladu se, dle mého mínění, žádoucími didaktickými trendy, jak učit dějepis.

Posudok č. 3

Beriem na vedomie a súhlasím, že mnou poskytnutú osobné údaje pre Mgr. Tatianu Bírešovou, za účelom posúdenia 4.kapitoly diplomovej práce „ Model integrovaného vyučovania a jeho potenciál pre rozvoj vzdelávania“ sú spracovávané v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EU) 2016/679 zo dňa 27. 4. 2016 o ochrane fyzických osôb v súvislosti so spracovávaním osobných údajov a o voľnom pohybe týchto údajov a o zrušení smernice 95/46/ES a zákonom č. 110/2019, o spracovaní osobných údajov.

V rámci posudku prosím uveďte svoju kvalifikáciu k posudzovaniu relevantnosti predkladaného návrhu integrovaného predmetu „Spoločenské dianie“ pre vzdelávaciu oblasť „Človek a spoločnosť“ v súlade s RVP G.

Posudzovateľ: Mgr. Jitka Neradová, učiteľka dejepisu, Gymnázium Thomasa Manna, Praha

Práce se mi líbí, integrovaná výuka je zajímavá a důležitá. Část práce, kterou jsem četla, je pečlivě zpracovaná, opírá se o pevný teoretický základ, vychází z RVP. Je přehledná a má jasný cíl.

Je uváděná jako téma pro čtyřleté gymnázium, což se ale, podle mého názoru, trochu míjí s ukázkovými hodinami, které vnímám víc jako téma pro nižší stupeň gymnázia, respektive pro základní školu. Tvrzení o absenci dějin dvacátého století vnímám už trochu jako floskuli. Nastíněné cíle vybrané z RVP hodiny určitě splňují, ale jde o hodně teoretické věci, myslím, že praktické cíle se zde trochu míjejí s těmi teoretickými.

Mnohé nabízené otázky v ukázkových hodinách jsou zajímavé, ale mnohé také jen tak kloužou po povrchu, často dětem nabízejí jednoslovnou variantu odpovědi, kterou by určitě využily. A hodně pak záleží na vedoucím debaty, jakým směrem se hodina a diskuse budou ubírat. Z daných materiálů mi není moc jasné, kdo debatu má řídit, odvozují si, že převážně učitel, což může vést k situaci, že mluví převážně on a děti jen přizvukují.

Časové rozvržení výuky není vždy adekvátní, někde je na daný časový cyklus (devadesát minut) aktivit hodně, jinde zase málo, a jsou dost jednostranné.

Kritéria integrovaného předmětu ukázkové hodiny v podstatě splňují, vyjma cílové skupiny. Tou podle mého opravdu asi nemohou být studenti čtyřletého gymnázia, nýbrž studenti mladší.

Nabízené materiály i zdroje jsou v pořádku, dobře použitelné, hezky vybrané, ale výrazně postrádám video a audio, to je pro tento druh výuky dost stěžejní.

Propojování učiva, předmětů a témat, je jistě velmi žádoucí a inspirativní, vzdělávání by se mělo tímto směrem ubírat, nicméně je třeba zohledňovat věk studentů, časové dotace a schopnost řídit debatu. Podstatný je konkrétní cíl, s čím děti z hodiny odcházejí.

Témata by měla na sebe i nějak navazovat, aby získané vědomosti či schopnosti dokázali studenti samostatně aplikovat v následující práci. Tento prvek jsem místy postrádala. Nebo není tak jasně formulován, aby se dal z nabízených aktivit vyčíst.

Hodiny určitě reálné odučitelné jsou, s drobnějšími úpravami. Já sama bych zcela určitě víc využívala audio a video, sociální sítě či nabízela větší aktivitu studentům. Takto koncipované hodiny kladou velký důraz na široké vědomosti toho, kdo debatu vede, třeba v první aktivitě: obě Ústavy musí dobře znát, aby byl schopen opravdu kvalifikovaně podporovat diskusi, oponovat či vysvětlovat. Dětem naopak bere trochu prostor pro jejich kreativitu.

A teď krátké postřehy k jednotlivým hodinám

První hodina- vnímám ji jako téma pro nižší stupeň gymnázia nebo pro základní školu, pro první ročník čtyřletého gymnázia je dané téma spíš jen jako opakování / všechny probírané věci by studenti měli znát. Četba ústavy celou dvouhodinu může být pro děti dost únavná. Zdroje jsou dobře vybrané a využitelné.

Druhá hodina

Jaký význam má statistický údaj o počtu obyvatel? Jak se s ním dál pracuje?

K čemu tedy míří práce s prvním textem? Jen k odpovědím na pět otázek? Nebo je to námět k diskusi? Či se hned poté přejde k druhé aktivitě?

S čím žáci odcházejí?

Třetí hodina

Jde vlastně o téma, které by dokázalo vyplnit jeden celek, další, statistická, část hodiny, v podstatě rozvíjí totéž, lze na dané téma debatovat celý jeden časový úsek.

Čtvrtá hodina

První část bych úplně vynechala. Případně bych volila opačný postup. Práce s fotografiemi je zajímavá, je tam mnoho prvků k diskusi, otvírá se prostor pro velmi inspirativní práci. Fotografie jsou zajímavě vybrané. Hezká aktivita.

Otázek by mohlo být více, jít víc do hloubky, nabízené otázky mohou sklouznout k stručným odpovědím, jako ano či ne. Určitě by se pro zpestření hodiny nabízelo i nějaké video. Tady se hodně nabízí paralela k současnosti.

Já osobně tady vnímám dvě témata v jednom a patrně by se za jednu časovou jednotku (tedy devadesát minut) obě plnohodnotně nestihly.

Pátá hodina

Je to taková pětiminutovka, pokud tedy nebude následovat debata a rozbor. Podle plánu ale následuje druhá aktivita, která vlastně s tou první moc nesouvisí.

A třetí aktivita: jak se bude ve finále prezentovat četba textu? Aby i ostatní tušili, proč a kam byl daný pojem přiřazen?

Šestá hodina

Je postavená na principu HistoryLab, a dá se takto udělat. Vyžaduje to ovšem kvalitně připraveného vedoucího debaty. A schopnost ukočírovat děti, aby odpovídaly nějak smysluplně a nezarazily se jen u jednoslovných odpovědí typu ano - ne.

Druhá aktivita je velmi zajímavá, dá se hezky udělat a využít, určitě splňuje daná kritéria.

Třetí aktivita

Zajímavě nastíněná, dá se s ní pracovat.

Sedmá hodina:

Hezky navazuje na předchozí, pracuje s informacemi. První aktivita je velmi hezká, určitě se dá v praxi dobře využít.

Druhá aktivita také velmi dobrá. Tato hodina je také vhodná pro starší studenty.

Podle mého názoru jde o nejlépe zpracovanou hodinu a nejlépe využitelné aktivity pro studenty napříč věkovým spektrem. Lze užít i menších i u větších dětí.

Osmá hodina

Jaký výsledek je tedy té první aktivity? Výpisky z wikipedie?

Druhá aktivita už je použitelná i u starších dětí.

Třetí aktivita, o propagandě, by si zasloužila vlastní časový blok.

Mnohde mi chybí cíl, kam ty děti během hodiny chci dovést. Co si mají odnést z hodiny, jak bude vedena diskuse, zda se bude pracovat tak, aby si s diskuse něco odnášeli všichni studenti, ne jen ti, co právě mluví.

Hodně mi tam chybí již zmiňované video i audio, postavit to celé jen na čteném textu asi dnes úplně nejde, a pro dané téma je to i škoda, audiovizuální vjemy jsou pro taková témata docela stěžejní.